

С.А. БАЛЮКУ — 75

Відомому в Україні та за її межами провідному вченому у галузі ґрунтознавства, моніторингу, охорони та родючості ґрунтів, стандартизації і метрології, доктору сільськогосподарських наук, професору, академіку НААН, директору ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського» виповнилося 75 років.

Святослав Антонович народився 27 серпня 1946 р. на станції Віледь Вілегодського р-ну Архангельської обл. (Росія) у сім'ї, яка зазнала політичних репресій. У 1973 р. закінчив Харківський сільськогосподарський інститут імені В.В. Докучаєва (нині — Харківський національний аграрний університет імені В.В. Докучаєва) за спеціальністю «Агрохімія і ґрунтознавство».

Весь трудовий та науковий шлях С.А. Балюка нерозривно пов'язаний з ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О.Н. Соколовського», де він плідно й самовіддано працює вже 54 роки, а з 2008 р. очолює його. У 2002 р. вченому присвоєно звання професора, у 2007 р. — академіка НААН.

Уся наукова діяльність С.А. Балюка пов'язана з ґрунтами — національним багатством і незамінним природним ресурсом, що забезпечує життя на Землі. Напрями його науково-практичної діяльності спрямовані на розв'язання актуальних нині проблем еволюції та моніторингу ґрунтового покриву, раціонального використання, сталого управління, охорони та окультурювання ґрунтів, екологічного нормування антропогенних навантажень на ґрунтовий покрив, зменшення деградації земель.

Під науковим керівництвом С.А. Балюка розроблено систему управління ґрунтовими ресурсами України, яка включає законодавче, нормативно-правове, нормативно-методичне, інформаційне, інвестиційно-інноваційне та технологічне забезпечення, Національну програму охорони ґрунтів, Стратегію збалансованого використання, відтворення й управління ґрунтовими ресурсами України, Концепцію досягнення нейтрального рівня деградації ґрунтів України, Концепцію організації та функціонування моніторингу ґрунтів в Україні з урахуванням європейського досвіду, Державну цільову програму «Великомасштабне обстеження ґрунтового покриву України». Розроблене за участі вченого нормативно-методичне забезпечення управління ґрунтовими ресурсами (ДСТУ, ДСТУ ISO) широко використовується в галузі ґрунтознавства, агрохімії, меліорації та охорони ґрунтів.

Значущим є внесок Святослава Антоновича у розвиток меліорації земель в Україні та дослідження ґрунтового покриву. Він є фундатором наукового напрямку — еколого-агромеліоративного ґрунтознавства. За його участі встановлено закономірності антропогенної еволюції ґрунтів за зрошення та при вилученні їх зі зрошення, закономірності спрямованості ґрунтових процесів і режимів, визначено критерії й показники для оцінювання якості іригаційних вод, еколого-меліоративного стану зрошуваних земель і ступеня їхньої деградації, запропоновано диференційовані заходи з охорони та підвищення родючості поливних земель.

Наукові розробки С.А. Балюка покладено в основу наукового обґрунтування та розроблення Напрямів інноваційного розвитку меліорації ґрунтів в Україні, Агроекологічної концепції зрошення чорноземів, Концепції хімічної меліорації ґрунтів, пропозиції до Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 р.

За участі С.А. Балюка підготовлено наукові доповіді: Національна доповідь про стан родючості ґрунтів України (2010), Наукові засади розвитку державної системи інформаційного забезпечення стану та раціонального використання ґрунтових ресурсів України (2014), Наукове забезпечення управління ґрунтовими ресурсами в контексті євроінтеграційних процесів (2016), Керівництво з управління засоленними ґрунтами (2017).

У науковому доробку вченого є чітка громадянська позиція — захист ґрунтів від деградації, що висвітлено у засобах масової інформації, на парламентських слуханнях Верховної Ради України, в аналітичних матеріалах, зверненнях, пропозиціях до центральних і місцевих органів виконавчої влади. За активної позиції С.А. Балюка внесено численні оферти до проєктів нормативно-правових актів щодо удосконалення ґрунтоохоронного законодавства та створення Державної служби охорони ґрунтів.

Наукові розробки вченого широко впроваджуються на національному та регіональному рівнях, зокрема, є складовою Плану заходів з реалізації Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, ввійшли до складу Рішень Ради національної безпеки і оборони України за напрямками нормативно-методичного забезпечення охорони і якості ґрунтів та ґрунтово-інформаційного забезпечення. За ініціативи та під керівництвом С.А. Балюка на базі Інституту створено Український ґрунтовий інформаційний центр, розпочато роботу зі створення ґрунтово-інформаційної системи.

За останній період іміджева складова національної аграрної науки в міжнародному просторі піднялася на вищий щабель завдяки виконанню під керівництвом та за участі академіка НААН С.А. Балюка угод і проєктів з міжнародними організаціями: Глобальним ґрунтовим партнерством (ФАО ООН) та регіональними осередками, Європейською комісією, Глобальним екологічним фондом

та ін. Результати його наукових досліджень увійшли до міжнародних видань: Status of the Worlds Soil Resources (2015), Handbook for Saline soil management. Eurasian Soil Partnership implementation plan (2018); The scientific soil management in Ukraine: key features (2021); їх використано під час створення цифрових карт умісту й запасів органічного вуглецю у ґрунтах та засолення ґрунтів України.

Наукові здобутки С. А. Балюка — це 665 наукових праць, статті у журналах, розділи у 140 книгах, монографії, підручники і рекомендації, авторські свідоцтва і патенти, 124 нормативних документи.

С.А. Балюк проводить активну науково-громадську діяльність — є генеральним секретарем громадського об'єднання «Українське товариство ґрунтознавців та агрохіміків», головою ТК 142 «Якість ґрунтів», керівником секції Проблем розвитку АПК регіону — Північно-східного наукового центру НАН України, головним редактором міжвідомчого тематичного наукового збірника «Агрохімія і ґрунтознавство», членом редколегій наукових журналів.

Святослав Антонович є засновником наукової школи, він підготував 3 докторів і 8 кандидатів наук.

За багаторічну плідну наукову діяльність С.А. Балюка нагороджено Грамотою Верховної Ради України «За заслуги перед українським народом» (2013), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2006), Почесними відзнаками НААН, Держводгоспу України (2006), «Знаком Пошани» Мінагрополітики України (2006), Почесними відзнаками «За заслуги» Держспоживстандарту України (2006), Харківської Обласної Ради «Слобожанська Слава» (2010), пам'ятною медаллю «100 років Національній академії аграрних наук України» (2019). Він є лауреатом премії УААН «За видатні досягнення в аграрній науці» (2004).

Щиро вітаємо ювіляра і зичимо йому міцного здоров'я, невичерпної енергії та плідної творчої праці!

Президія НААН

**Відділення землеробства,
меліорації та механізації НААН**

**ННЦ «Інститут ґрунтознавства
та агрохімії імені О.Н. Соколовського»**

**ГО «Українське товариство
ґрунтознавців та агрохіміків»**